

osobám, které z nich blíž znal a jichž si zvláště vážil; podrobnější zprávu o nich i o bitvě samé podal Bartoškovi jeho sluha Linhart, níže připomenutý; z *Hradce*: z Jindřichova Hradce – 10-11 *pan Pláček*: Hynek Ptáček z Pirkštejna – 12 *páně Čeříkův syn*: Jindřich z Vartemberka – 12-13 *pan Herant z Kunštátu mladý*: Jiří z Poděbrad, tehdy čtrnáctiletý – 14 *Krchlebec*: purkrabí zvíkovský – 18 *Hádek z Paběnic*: patrně Jan Olkmai, řečený Had z Paběnic, připomínaný na Chotěšovsku r. 1432 – 19 z *Bukštejna*: z Gutštejna – 22 *Václav Strůch*: v letech 1430-1433 byl velhartickým purkrabím Petr Štrouch z Chlumku – 23 *pana Menharta*: Menharta z Hradce; *Bořek*: Diviš Bořek z Miletínka – 25-26 *Matějem řečeným...*: jméno u Bartoška nevedeno – 32 *Černín*: Jan Černín z Vysoké (z Mlázovic); *Petr z Chlumce*: Petr z Janovic na Vysokém Chlumci – 33-34 *paní Brechty*: Perchty ze Šternberka, matky Zdeňka ze Šternberka – 41 *Dvora*: Dvora Králové – 42 *Zajímač z Jevišovic*: Sezima z Kunštátu, držitel sázavského kláštera – 44 *pěších*: v latinském textu vypadlo příslušné slovo „pěších“ a stejně údaj o počtu vozů; *hůfnice*: české slovo v latinském textu – 53-54 *asi na půl honu*: asi na 80 m

PROKOP, PÍSAŘ NOVOMĚSTSKÝ LATINSKÁ KRONIKA

Jde o nedokončenou kroniku novoměstského písaře Prokopa, známého též jako skladatele české veršované kroniky. V latinské kronice, psané od r. 1476, znamenal autor i zlomky časových českých satirických popěveků z doby počátků husitských bouří. (O autoru viz podrobněji zde na s. 104.)

Když tedy bylo v Čechách zvěstováno, co se stalo v Kostnici s Janem Husem i Jeronýmem, jejich žáci a následovníci, všichni se sešedše dohromady, nejprve posvětili památku zemřelých, potom složí jejich historii s hymny, prózami i kantiky a oslavují jejich svátek každoročně až do dneška. A laikům složili českou píseň *V nádeji boží mistr Hus Jan*, kterou i s jinými písněmi proti papeži a svaté církvi boží zpívají v kostelích, v krčmách, i žáci po domech na vzpomínku. Mezitím byl skoro po dvě léta interdikt pro mistra Jesenice, doktora, po celé Praze i na Hradě pražském: jen na Hod boží velikonoční a podobně na Hod boží svatodušní se sloužila mše, na žádné jiné dny se však bohoslužba nekonala, takže věrní katolíci byli nuceni na mše chodit ven z Prahy, do Psár, do Ovence, k blahoslavené Panně za Prahou pod Vyšehradem a do Buben; těm se viklefovcí posmívali říkajíce: „*Na pes, na hovnec, na buben.*“

Ovšem tato exkomunikace byla věřícím k největší škodě, neboť Čeněk z Veliše, tehdy nejvyšší purkrabí Hradu pražského a poručník statků pána z Rožmberka, zjednal jakéhosi Heřmana, světícího biskupa, jenž mnoho žáků vysvětil na Lipnici, hradu téhož Čenka; ti, přišedše do Prahy a do rozličných míst království, podávali lidu laickému pod obojí způsobou, v českém jazyku zpívali i četli mše. Množství lidu začalo se k nim přiklánět, a tak vyhnavše z kostelů zákonné faráře, uvedli tam, sami laici, své kněží.

A týž Čeněk na statcích svých i na statcích pána z Rožmberka, odstraniv zákonné kněze, usadil tam tytéž své kněze, o nichž říkal kněz Tršek:

*Světili se na Lipnici,
budú z nich kati, biřici.*

- 25 Dále: Čeněk kázal kněží světiti v Lipnici,
na hradě učinil jest šermici;
nenie kto rozvadě.
Velikéf je znamenie
země zkaženie.

- 30 Což se i stalo: neboť tíž kněží později svého biskupa, který je vysvětil, utopili; Čeněk však od nich mnoho zlého vytrpěl a velmi litoval, že se postaral o jejich vysvěcení, když potom viděl, jak vypalují kostely a ubíjejí kněží. Stále dále se dělice v sekty jedni počali podávat dětem, druzí však jen starším, jedni zpívat česky, jiní nedávat polibek míru, vodu nesvětit,
35 za zemřelé se nemodlit, nýbrž rouhali se říkajíce:

*Nechte, kněžie, rekviem,
spravujte se zákonem atd.*

- Tu Němci z Dráždan, kteří měli školu na Novém Městě vedle Černé růže, zvláště Petr, jenž poradil Jakoubkovi přijímání podobojí pro lid,
40 přinesli tabule proti papeži, psané i malované, jak Kristus jede na oslátku a apoštolové ho následují bosí, papež však s kardinály vystupují na mezcích a v šatech nádherných, pravíce k papeži: „Hle, život rozdílný!“ a jiných tabulí více. A tak lid odtáhli od poslušenství a své sekty rozmnožili, vy-
loučivše tehdy kněze zákonné.

- 45 Hle, můj Čechu, viz okem zdravé mysli, jaká zla se tehdy stala! Vždyť bylo celé město v sobě rozděleno, ba každý dům: žena proti muži a naopak, otec proti synu, čeládka proti hospodáři. Neboť zpívali viklefovci, skládajíce nové písně proti církvi i katolickým obřadům, svádějíce prostý lid, i naopak katolíci proti nim; o tom je však lépe pomlčet. Král však dělal,
50 jako by neviděl, jako dvojsečný meč trpě obojí stranu a dovoluje loupit zboží církevní, rozchvacovat je a ničit. Zpívalo se o tom:

*Voksa, Racek Kobyla,
ta jsta sobě dobyla,
aby kněžie lúpila,
sama oběšena byla
vedlé pana Zoule.*

55

Král to slyší a mlčí, protože se mu to líbí. Ach, kde je spravedlnost? Páchají se loupeže, a není, kdo by tomu bránil!

3 *posvěti památku*: tj. ustanoví jejich památný den (svátek); *historii*: míněno breviářové čtení obsahující životopisy (legendy) – 4 *prózami*: prózy čili sekvence jsou zvláštní literární útvary, které byly vkládány do mešní liturgie; *kantiky*: hymny, chvalozpěvy – 5 *V nádeji boží...*: začátek písně (srov. zde v 1. sv. na s. 299), stejně jako jiné verše, je v latinském textu uveden česky – 7 *po dvě léta*: ve skutečnosti trval interdikt od konce října 1416 do 26. února 1419 – 8 *pro mistra Jesenice*: pro Jana z Jesenice, husitského právníka a Husova přítele (viz zde na s. 389) – 11 *do Psár*: malá ves ve vyšehradském podhradí nad Botičem; *do Ovence*: ves na místě dnešní pražské čtvrti Bubenče – 12 *do Buben*: ves na místě části dnešních Holešovic – 13 *Na pes...*: posměšná narážka na jména Psár, Ovence a Buben – 14-15 *Čeněk z Veliše*: Čeněk z Vartenberka; jako nejvyšší purkrabí měl sice v moci Pražský hrad, ale jeho podřízeným byl zvláštní purkrabí Pražského hradu – 16 *z Rožmberka*: Oldřicha z Rožmberka; *Heřmana*: Heřman, biskup nikopolský, byl později farářem v Miličině – 17 *vysvětil*: v březnu 1417 – 22 *Tršek*: patrně katolický kněz Trch, farář v Sedlci na Tábořsku – 26 *šermici*: šarvátku – 27 *nenie, kto rozvadě*: není, kdo by usmířil – 31 *utopili*: v Lužnici po dobytí hradu Přiběnic 13. listopadu 1420 – 33 *podávat*: tj. svátost oltářní – 34 *políbek míru*: vzájemné líbání věřících před přijímáním nebo po něm podle zvyklostí prvotní církve, též vzájemné líbání kněží při slavných mších – 38 *Němci z Drážďan*: Mikuláš a Petr z Drážďan a Fridrich Eppinger – 38-39 *vedle Černé růže*: šlo o dům u Černé růže Na příkopě, který patřil českému národu universitnímu – 39 *Jakoubkovi*: Jakoubkovi ze Stříbra – 40 *tabule proti papěži*: podobná obrazová agitace, ovšem v knižní úpravě, je dochována v rukopisech Jenském a Göttingenském (srov. zde barevné přílohy č. I a II) – 52 *Voksa, Racek Kobyla*: Racek Kobyla z Dvorce, vyšehradský purkrabí, a Voksa z Valdštejna, nejvyšší vrátný dvorce králova, jemuž 1411 světil král Václav vizitaci všech českých církevních ústavů v Čechách a na Moravě – 53 *jsta... dobyla ziskali* – 56 *vedlé* podle; *pana Zoule*: rytíř Jan Zoul z Ostředku byl popraven r. 1404 z návodu panské strany jako záškodník; byl přívržencem Václava IV. Zoul, jemuž před popravou poskytl poslední útěchu Jan Hus, kajícím odprosil lid za své skutky; proto byl později považován za Husova stoupence. Popěvek přeje oběma královým oblíbencům, skutečným Husovým stoupencům, aby byli za loupení církevního majetku popraveni jako Zoul

Poznámky ediční

Relace o poselství do Říma 1447

Naše vydání vychází z rkpu býv. knihovny křižovnické XXII A 1, nyní NK v Praze LIV D 2, s. 181-183, kde vyprávění je součástí Starých letopisů českých (text G); zapsáno též v rkpe M Starých letopisů (býv. děčinský, Brázdův), nyní v UK v Praze XIX A 50, s. 325-326, odkud zde uvádíme důležitější varianty. Další rkp je ve vídeňské NK, č. 3282, fol. 95a-99a. Na základě těchto tří textů otiskl Fr. Palacký, AČ 2, 1842, 233-235. Nové vydání (podle rkpu G) pořídil Fr. Šimek, Staré letopisy české z rukopisu Křižovnického, Praha 1959, s. 198-200.

Rkp G je silně porušen, upozorňujeme na to jen na těch místech, kde pravděpodobně čtení nemůžeme opřít o rkp M.